

ULICA V LJAOJANU, GLAVNEM TABORU GENERALA KUROPATKINA.

drzen vojščak. Postave je majhne in zabuhle glave, lica so mu razorana od kozâ. Kdor ga prvič vidi, bi mislil, da ne zna do pet štefi. A kratek pogovor prepriča vsakoga o izrednih zmožnostih tega na videz tako neokretnega moža.

K Petrarkovi 600-letnici.

Italija je praznovala dné 20. julija t. l. 600-letnico po rojstvu enega svojih največjih pesnikov. Francesco Petrarca, z lovorom venčani pesnik zgodnje renesanse, eden najglobljih lirikov svetovnega slovstva, v katerem se zrcalijo vse prednosti in vse napake one dobe, v kateri je bila Italija raztrgana po notranjih bojih, papeštvo prisiljeno bivati v prognanstvu, ko so se začeli krščanski nazori mešati s poganskimi in ko je v književnost začela prodirati ljudska italijanska govornica, dotlej potiskana v kot od gosposke latinščine — ta zgodnji cvet mladega slovstva je tudi za Slovence važen, ker je podal Prešernu ne le vzorec oblike, ampak tudi snov za marsikatero njegovo pesem. To razmerje med Prešernom in Petrarcom hočemo drugi pot natančneje zasledovati: Danes se ozrimo le nekoliko na Petrarkovo življenje!

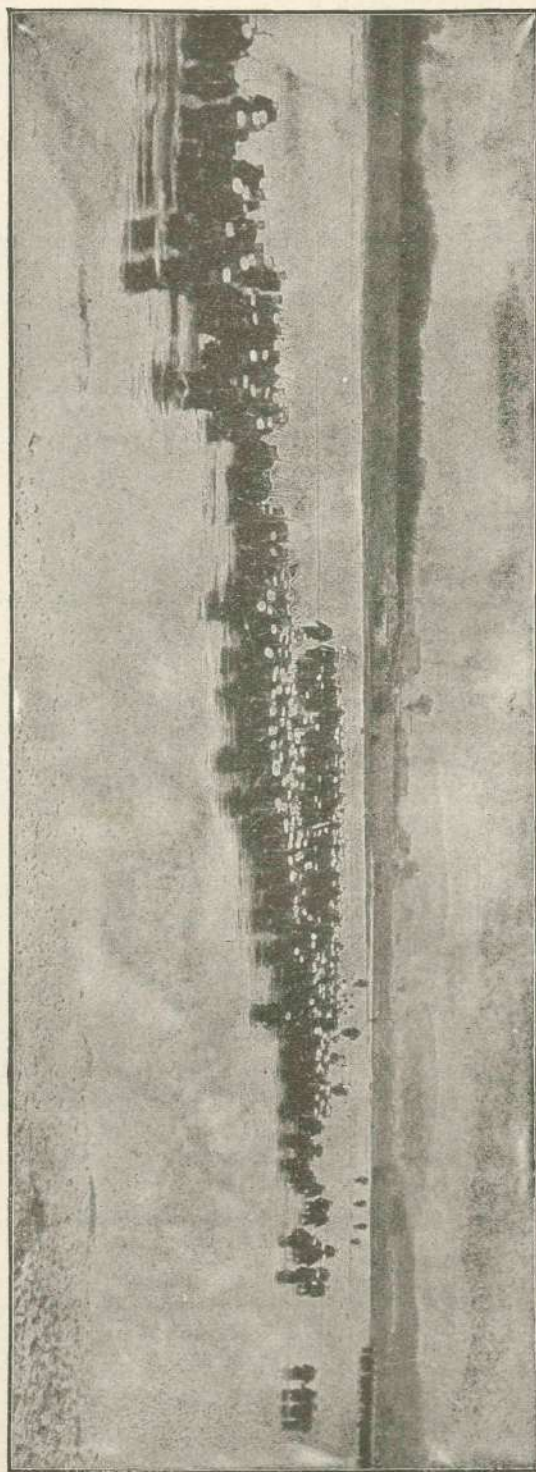
Oče in mati sta sledila papeškemu dvoru v Avignon z mnogimi Italijani, in tam je mladi Petrarka spoznal trubadursko in provensalsko pesništvo. Oče, notar po poklicu, je iz sina hotel narediti pravnika. Petrarka se je res učil prava, a ves prosti čas je posvetil pesništvu. Mladi pesnik je začel opevati „madono Lavro“, v kateri je poosebljeval ženski ideal, kakor ga je ustvaril viteški kult srednjega veka. Bil je ognjevit, južne narave, in njegova ljubezen gotovo ni le platonična. Naglo je postal slaven. Pozneje ga vidimo na papeškem dvoru v cerkveni službi, in italijanski knezi ga vabijo na svoje dvore, da se ude-

ležé slave njegovega imena. On pa peva o Lavri, o njeni lepoti in kreposti, a njegova izpočetka čustvena ljubezen se vedno bolj povzdiguje in očiščuje.

V tri dele se dajo razdeliti njegove poezije: Soneti in canzoni „In vita di madonna Laura“ so pesmi ljubavnega hrepenenja, polne žive domišljije in neizcrpne v pesniškem izrazu Lavra umrje, in Petrarka peva pesmi „In morte di madonna Laura“. Na mesto čutnega hrepenenja začne stopati razmišljanje. Posvetna ljubezen, očiščena od trpljenja in smrti, išče višjih vzorov; ženski ideal se vedno bolj razliva v podobo mile kreposti in svete čistosti, dokler pesnik ne najde najvišjega ideala v Materi božji, in vsi akordi njegove pesniške duše se zlijejo v najkрасnejši spev cele zbirke, v mogočno marijansko himno: „Vergine bella, che di Sol vestita . . .“

Tretji del so pa „Trionfi“, v katerih združuje v eno celoto misli in občutke, raztresene po prejšnjih sonetih in pesmih v „Canzonieru“. Silno čustvenost, ki zveni iz njegovih sonetov, hoče tu spraviti v sklad z božjo postavo, tako da slednjič res vsa pesniška zbirka kaže pot od zemskih strasti do večne sreče. Človek je v mladosti ves podvržen čutnosti, katere se najbolj kaže v ljubezni. A pozneje vidi, da v tem vživanju in hrepenenju ne najde popolne sreče, se začne boriti proti čustvenosti in jo zmaga z zdržnostjo in čistostjo. Ko se pa tako bori, ga prehiti smrt, ki izenači vse, zmagovavce in premagane, in jih vzame s sveta. A smrt vendar ne vzame človeka vsega s sveta: Ostane spomin velikih mož, ki so s svojimi deli smrti oteli vsaj en del svojega bitja, ki živi dalje v slavi. A tudi ta slava zamrè in ne zadošča človeškemu srcu, ki ne najde drugod popolne utehe, kakor da se raduje v Bogu in vekomaj živi pri njem. Tako si torej slede „Trionfi“: Ljubezen najprej zmaguje nad človekom, a njo zmaga čistost; smrt pa triumfira nad obema; slava zmaguje smrt;

čas umori slavo, a večnost triumfira nad časom. In tako stopnjuje Petrarka svoj ideal: Koncem prvega

JAPONCI BREDEJO SKOZI REKO JALU.

cikla obožuje Lavro. — zemeljsko žensko, v drugem delu se povzpne do čistega ideala ženske, do čaščenja Marijinega devištva; slednjič pa se povzdigne

do vrhunca poezije, do slave božje. — Seveda pa niso vsi deli Petrarkovih poezij prav skladni s to veliko celoto. Mladostne poezije njegove so polne žareče erotike, katero je Prešeren sicer posnemal, a je ni mogel doseči v njenem popolnem plamenu.

Bilo je nekaj, česar mi danes ne moremo umeti, da so pesnika, skoro izključno erotičnega, tako proslavljali. Papeži so ga odlikovali, knezi so hoteli ž njegovo prisotnostjo dati sijaj svojim dvorom, in tri mesta so tekmovala za čast, da ga venčajo z lovrom. Pariz in Napolj je prezrl, da je odlikoval Rim, kjer so ga na Kapitolu z veliko slovesnostjo venčali z lovrovim vencem za kralja pesnikov. Bil je pač častihlepen in samoljuben, da je zaželel takega čaščenja — a bilo je v duhu tedanje renesanške dobe, ki je oboževala vse stare klasične tradicije.

Petrarka je sodobnikom opeval viteški kult žene, kateri je bil takrat izraz omike in rahločutja nasproti posirovelim in odurnim vojnim navadam. Zato je našel toliko priznanja. A šel je predaleč v obožavanju ženske. Tudi njegovo življenje ni brez madeža. In tako vidimo, kako ga poleg erotične sentimentalnosti spremlja vedno tudi kesanje in želja po višjem, neminljivem. Bil je nemiren duh. Prepotoval ni le Italije, ampak Evropo od Prage do Holandske. Občeval je s cesarji, vojščaki, škofi, od vseh sprejet z največjo dobrohotnostjo. A žene ga v samoto, zakoplje se v knjige, pokori se za grehe in toži, da je v proslavljanju ničnih krasot zamudil višjega, plemenitejšega dela. Veliki ljubitelj klasicizma, ki je za visoke vsote kupoval stare rokopise, ki je svetu rešil in ohranil Varronove spise, zgodovino Plinijevo, drugo dekada Livijevo, pisma Ciceronova in dva njegova govora — ta gladki humanist se vrne k psalmom in k evangeliju. Ljubljenec dvorov, ki mu je življenje nudilo vso svojo opojnost, da jo kot privilegiranec človeške družbe pije do omamljenosti, se postji kot puščavnik, da izbriše grehe svoje mladostne pohotnosti. In nazadnje se zateče v samotni Arquà pri Benetkah. Menihi mu dajo sveta, kjer si sezida hišico. Papež ga vabi v Rim, on gre, a se vrne v samoto. Tu se izprehaja v zelenju, premišljuje svoje življenje ter piše svoje „Trionfi“. V noči od 18. na 19. julij, sedeč pri mizi v svoji delavnici do pozne ure, sklone belo glavo na odprto knjigo. Bile so „Izpovedi“ sv Avguščina. Glave ni več dvignil. Pesnik Lavre je bil mrtev.

Koliko jih je, ki se naslanjajo ob zvonkih, kot žamet mehkih verzih njegovih sonetov! A kdor njegove poezije ne sodi v tem celotnem okviru, ne pozna Petrarke. Dr. E. Lampe.

